

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Atf için / for cited: Birinci, E. (2021). Türkiye'deki Yaşlı Bakımı Eğitimi Üzerine Genel Bir Değerlendirme. Journal of Vocational and Social Sciences of Turkey, Yıl: 3, Sayı: 5, Nisan 2021, s.31-43.

TÜRKİYE'DEKİ YAŞLI BAKIMI EĞİTİMİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Emre BİRİNCİ*

ÖZET

Tüm dünyada yaşlı nüfus oranları artmaktadır. Toplumlarda yaşlı nüfus oranının artması, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlardan biri de yaşlının bakım sorunudur. Ortalama ömürlerin uzaması ve yaşlı nüfus oranlarının bu hızla artmaya devam etmesiyle birlikte bakıma ve desteğe ihtiyacı olan yaşlı birey sayısının önümüzdeki yıllarda artması beklenmektedir. Yaşlı bakım sektörünün gelişmesiyle birlikte bakım personeline duyulacak ihtiyaç da artacaktır. Geleneksel toplum yapısına sahip olan ülkelerde yaşlının bakımı aile içerisinde yapılabilirken, modern toplumlarda aile yapılarındaki değişim ve kadınların iş hayatına aktif katılımı gibi nedenler ile sorun haline gelebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki yaşlı bakımı eğitimi hakkında bilgi vermektir. Türkiye'deki yaşlı bakımı eğitimi, üniversitelerde ön lisans düzeyinde ve çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşları aracılığıyla sertifika eğitimleri şeklinde verilmektedir. Yaşlı bakım eğitimi konusunda bütünlüğün olmadığı, gerek nitelik gerekse de nicelik olarak farklılıklar olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlı Bakımı, Yaşlı Bakım Eğitimi.

JEL Sınıflandırma Kodları: I10, I20, I23

A GENERAL EVALUATION OF ELDERLY CARE EDUCATION IN TURKEY

ABSTRACT

Elderly population rates are increasing all over the world. The increase in the rate of elderly population in societies brings along many problems. One of these problems is the care problem of the elderly. It is expected that the number of elderly individuals in need of care and support will increase in the coming years as the average life expectancy and elderly population rates continue to increase rapidly. With the development of the elderly care sector, the need for care staff will also increase. While in countries with a traditional social structure, the care of the elderly can be done within the family, in modern societies it can become a problem due to reasons such as change in family structures and active participation of women in business life. The aim of this study is to provide information about elderly care education in Turkey. Elderly care education in Turkey is provided at the associate level in universities and in the form of certificate trainings through various public and private sector organizations. It can be said that there is no integrity in elderly care education and there are differences in both quality and quantity.

Keywords: Elderly, Elderly Care, Elderly Care Education

JEL Classification Codes: I10, I20, I23.

* Anadolu Üniversitesi, Yunus Emre Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Dr.Öğr.Üyesi, ebirinci@anadolu.edu.tr

GİRİŞ

Yaşlanma alanındaki son araştırmalar, dünya çapında yaşlı nüfusunun oranının sürekli arttığını göstermektedir (Gartner, 2018; Kearney, 2013). Yaşam beklentisindeki artış, doğum oranındaki azalma ile birleştiğinde nüfusun yaşlanmasına yol açmaktadır. Yaşlanma evrensel bir süreçtir ve dünyadaki her insanı etkilemektedir. Yüksek doğurganlık ve ölüm oranlarından, düşük doğurganlık ve ölüm oranlarına geçişin bir sonucudur. Dünyadaki demografik geçişin en önemli özelliklerinden biri, mutlak ve göreceli yaşlı sayısındaki önemli artış olmuştur.

Toplumlardaki doğum oranlarının kendilerini yenileme düzeyinin altına düştüğünde toplumlar yaşlanmaya başlamaktadır (Birinci, 2020: 36). Doğurganlığın düşüşü, nüfusun yaşlanmasının birinci belirleyicisi olmuştur. 1970 yılında her kadının dünyada ortalama 4,2 çocuğu varken, 2017 yılında bu sayı 2,4'e düşmüştür (Baldissera, 2019; 14). Önümüzdeki yarım yüzyılda kadın başına doğumun 2,1'e düşmesi öngörülmektedir (UN, 2001: 5). Nüfus kaybının telafi edilebilmesi için doğurganlık oranlarının kadın başına 2,1 olması beklenmektedir (Omran, 1971). Dünyada sağlıklı yaşam beklentisi, yaklaşık olarak her beş yılda bir olmak üzere hızla artmaktadır (WHO, 2018). Doğumda beklenen ortalama yaşam beklentisi, 1950 yılında % 46,8 yıldıan 2015 yılında 71.7'ye yükselmiştir. Yaşam beklentisindeki artışın, hızının yavaşlamasıyla birlikte artmaya devam edeceği öngörülmektedir (Word Bank, 2017: 141).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaşam süreleri uzamakta ve yaşlı nüfus oranları artmaktadır. 2020 yılında, 65 yaş üzeri nüfus 7 milyon 953 bin 555 kişi olmuştur. Çalışma çağındaki (15-64 yaş) ve çocuk yaş grubundaki (0-14 yaş) kişilerin oranı düşerken 65 yaş ve üstü yaşında olanların oranı artmaktadır. 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun oranı 2007 yılında% 7,1 iken; 2020 yılında bu oran % 9,5'e yükselmiştir (TUİK, 2021). Doğurganlık oranları düşmesine rağmen doğumda beklenen ömür beklentisi sürekli artış eğilimi göstererek 78,6'ya yükselmiştir (WHO, 2020).

Yaşlılık olgusu bir sorun olarak kabul edilmezken toplumsal yaşlanma bir sorun olarak kabul edilmektedir (Ceylan, 2016: 170). Dünya çapında kaçınılmaz ve yaygın bir fenomen olan yaşlı nüfusun büyümesi, ekonomik büyüme, işgücü piyasası, sermaye ve tüketim, sağlık sistemleri ve sosyal destek ve aile yapıları üzerindeki etkileriyle toplumda yapısal değişiklikler yaratmaktadır. Toplumların yaşlanmasıyla birlikte başta sağlık ve ekonomi olmak üzere birbirleriyle etkileşim içinde olan birçok sorun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu sorunlardan biri de bakım sorunudur.

Yaşlanan nüfus ve aile yapılarında meydana gelen değişimle birlikte yaşlı bakımı profesyonel bakım seçeneğinin önemi giderek artmaktadır (Ceylan, 2015). Önümüzdeki yıllarda yaşlı nüfus oranının artmasıyla birlikte bakım ihtiyacı duyacak yaşlı bireylerin sayısının da artması beklenmektedir. Yaşlı bireylere bakım hizmeti verecek kurum ve kuruluş sayısının artmasıyla birlikte, yaşlı bakım tekniklerine daha çok ihtiyaç duyulacaktır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki yaşlı bakımı eğitimi hakkında bilgi vermektir.

1. YAŞLININ BAKIMI

Önümüzdeki yıllarda ülkemizde, çoğu gelişmiş ülkede olduğu gibi, yaşlı nüfusun sayısal olarak artacağı öngörülmektedir. Ortalama ömür beklentisinin artmasıyla birlikte, daha çok kişinin bakım ihtiyacı duyacağı tahmin edilmektedir. Demografik dönüşüm neticesinde genç nüfusun azalması, yaşlı nüfus oranlarının artması ve geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmesi, yaşlı bakım sorununun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Mevcut demografik eğilimler, insanların daha uzun yaşayacağını gösterirken, yaşlanma süreci yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına ve yaşam tarzına göre uyarlanmış bakım hizmetlerini gerektirmektedir.

Günümüzde yaşlı bireyler değişen toplumsal yapı neticesinde bakıma muhtaçlık sorunu yaşamaktadır (Kalaycı ve Özkul, 2017). Bakıma muhtaçlık, hastalık ve kaza gibi durumlar nedeniyle günlük yaşam

aktiviteleri yerine getirmekte zorluk yaşanması ve başkalarının geçici ya da sürekli olarak yardımına ihtiyaç duyma durumu olarak tanımlanmaktadır (Bilge, Elçioğlu, Ünalacak ve Ünlüoğlu, 2014). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), bakım işini bir veya daha fazla kişinin / kişilerin fiziksel, psikolojik, duygusal ve gelişimsel ihtiyaçlarına bakma işi olarak tanımlanmaktadır. Bakım alıcıları genellikle bebekler, okul çağındaki çocuklar, hasta kişiler, engelliler ve yaşlılar olarak tanımlanır. Bakım sağlayıcıların ise kamu veya özel bakım kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, akraba ve arkadaşlar olduğu söylenebilir (ILO, 2007). Bakım işinde hem erkekler hem de kadınlar yer alsa da, ücretsiz evde bakım işleri orantısız bir şekilde kadınlara düştüğü görülmektedir. Aileler içinde bakım işlerinin sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalan kadınlar, her gün uzun çalışma eğilimindedir. Bu durum, kadınların tam zamanlı ücretli işe katılma fırsatını engellemektedir (ILO, 2016).

Bakım çalışanları bağlamında cinsiyet ayrımcılığı, cinsiyet normları, toplumsal beklentiler ve ataerkil aile yapıları ile iç içe geçmiştir. Ailedeki kadınlardan yaşlılara bakım hizmeti vermeleri beklenirken, bu 'aile bakımını' sağlayan kadınların ihtiyaçları göz ardı edilmektedir. Bu tür kadınlar, ücretli bir işte çalışabilme ve sosyal koruma ve gelir açısından kendi geleceklerini güvence altına alma fırsatlarından mahrum kalmaktadır (Birla, 2017: 71). Ücretsiz bakım işi, hane halkı içinde de ayrımcılığa yol açmaktadır. Kadınların işleri değer görmemekte ve bir iş olarak kabul edilmemektedir. Gelişmiş ülkelerde kadınlar ücretsiz bakım işine ortalama 4 saat 20 dakika harcarken, erkekler günde 2 saat 16 dakika harcamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde kadınlar ücretsiz bakım işine günde 4 saat 30 dakika harcarken erkekler için 1 saat 20 dakika harcamaktadır (ILO, 2016).

Yaşlanma süreci hem biyolojik hem de psikososyal düzeylerdeki değişikliklere göre şekillenmektedir. Yaşla birlikte ortaya çıkan değişiklikler, yaşlı bireylerin yaşamlarının birkaç farklı yönünü etkileyebilir ve belirli etkinlikleri gerçekleştirme kapsamını sınırlayabilir (Saarnio vd., 2017). Yaşlı bireylerin yaşam ortamları, bireysel kapasite ve yetenek gibi yaşlanma sürecinin tekil unsurları göz önünde bulundurularak yaşlıların bakımının planlanması gerekmektedir (Baldissera, 2019: 3). İngiliz sosyolog Susan Pickard (2010)'ın gayri resmi bakıcılar üzerine yaptığı çalışma, bazı ailelerin bakım ve bakım yükümlülükleri hakkında daha geleneksel, kadercil bir düşünme tarzına sahip olduğunu gösterirken, bazılarının ise bakıcı seçimleri ve kendini gerçekleştirme hakkında daha modern bir söylem ortaya koyduğunu göstermektedir (Pickard, 2010: 484).

Bakım hizmetlerinin kişiselleştirilmiş sunumu, genellikle akrabalar, arkadaşlar, bakıcılar, profesyonel yardım kuruluşları, işletmeler ve diğer destek kuruluşları dahil olmak üzere bir dizi paydaşı içermektedir. Buna karşılık, yaşlı bakımı için iş birliğine dayalı ağlardaki gelişmeler, birden fazla sağlayıcıdan gelen hizmetlerin entegrasyonunu önermekte ve daha iyi kişiselleştirilmiş hizmetler sunmanın bir yolu olarak işbirliğini teşvik etmektedir (Baldissera, 2019).

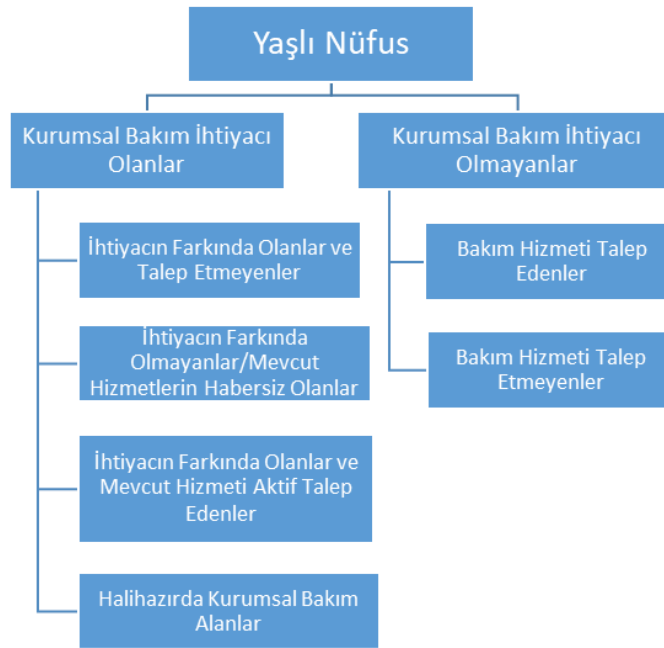
Yaşlı bakımı, kişinin doğru becerilere ve işi üstlenme yeteneğine sahip olmasını gerektiren özel bir iştir. Yaşlıların ihtiyaçları genç insanlardan farklıdır ve yaşlı bireylerle çalışmak, yaşlı bireyin bakımını üstlenmek için şefkat, sabır ve uzmanlığa sahip olması gerekmektedir. Yaşlıların davranış değişiklikleri, hastalıkları ve ilaçların etkileri gibi yaşlanma süreciyle ilişkili durumlar bakım çalışanının işini daha zor hale getirebilir. Yaşlanma süreci, cinsiyete göre farklılıklar göstermektedir. Uzun süreli bakım, palyatif bakım, demans hasta bakımı profesyonel mesleki eğitim gerektirmektedir (Birla, 2017: 74). İnsanlar arasındaki karşılıklı bağımlılık veya karşılıklı ilişki, bakımın temel özelliklerinden biridir.

Yaşlı bireylerin başkalarına bağımlı olmadan hayatlarını devam ettirebilmeleri için sağlık durumu, gelir ve bir yakından/akrabadan destek alma olmak üzere üç temel faktör belirlenmiştir (Matcha, 1997: 202). Bookman ve Delia (2011) ise yaptıkları çalışma sonucunda, yaşlı bakımı konusunda, hizmet sunan profesyoneller, sivil toplum kuruluşları, işverenler, hükümet, aile ve hizmet alan yaşlıların kendileri olmak üzere altı temel aktör belirlemişlerdir. Türkiye'de yaşlıların bakımını genellikle kadın aile üyeleri veya diğer gayriresmi bakıcılar tarafından sağlanmaktadır (Özmete ve Hussein, 2017).

Ülkelere göre farklılık göstermesine rağmen bağımlılık oranları ile uzun süreli bakım gereksinimi arasında bir ilişki vardır. Aktif ve sağlıklı yaşlanma programları, koruyucu sağlık hizmetleri, yaşam boyu eğitim faaliyetleri uzun süreli bakım gereksinimini azaltan faktörler olarak sayılabilir (European Commission, 2015:145).

Günümüzde gerek ekonomik gerekse de yaşlı bireylerin yaşam kaliteleri açısından hemen hemen bütün ülkeler yaşlı bakım modellerinde evde bakım modelini teşvik etmektedir (Simonazzi, 2009). Uzun süreli bakım hizmetlerinin artan yükünü azaltmak için evde bakım hizmetlerini teşvik edici politikalar geliştirilmektedir (EPRS, 2014). Günümüzde evde yaşlı bakım hizmetlerinin büyük bir kısmı aile ve yakın çevreden oluşan informal kaynaklar tarafından karşılanmaktadır (Eryurt ve Peksezer, 2016: 105). Sanayileşme ve kentleşmenin etkisiyle geniş ailelerin çekirdek ailelere dönüşmesi yaşlı bireylerin statüsünün ve rolünün değişmesine neden olmuştur. Geleneksel toplumlarda yaşlı bakımı bir iş olarak görülmemekte, aile içerisinde herhangi bir aile üyesinin yapması gereken bir iş olarak kabul edilmektedir.

Şekil 1: Yaşlı Nüfus ve Kurumsal Bakım İlişkisi

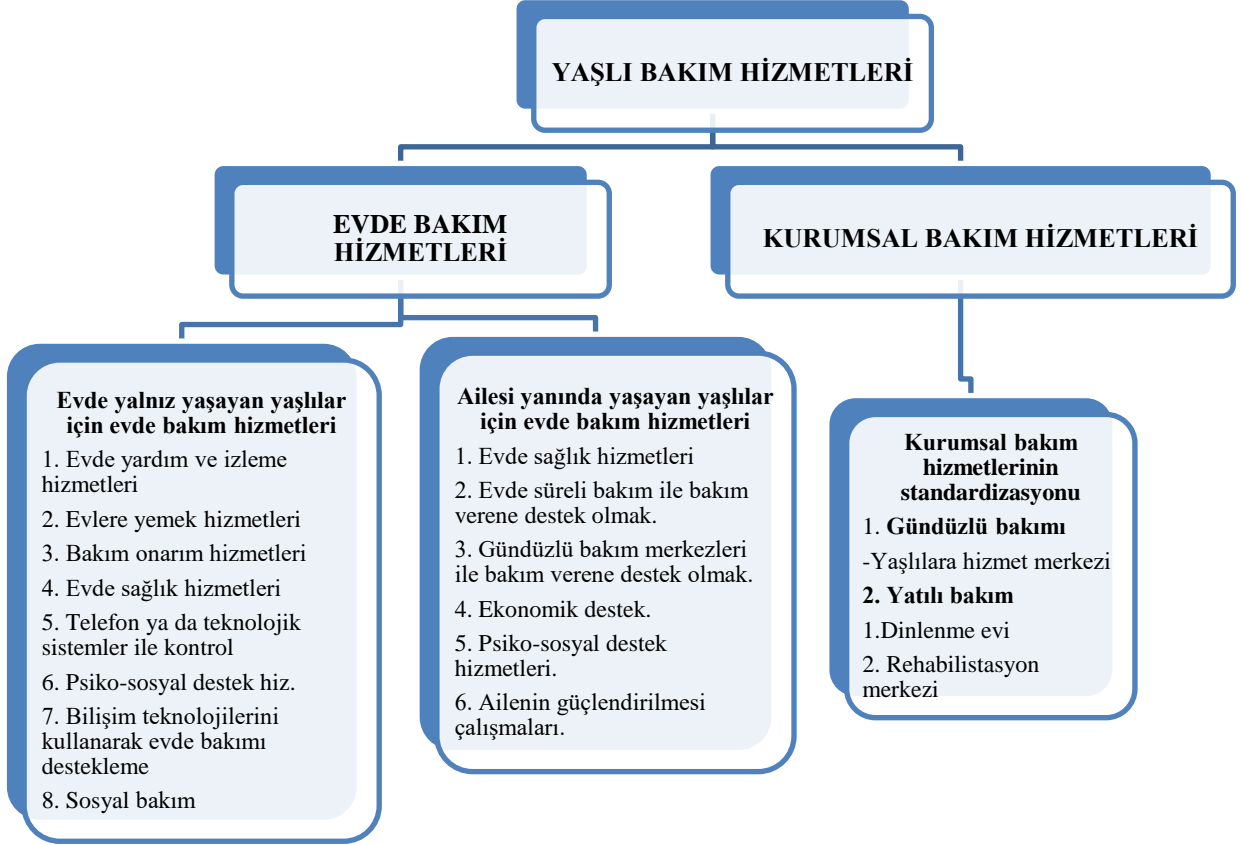

Kaynak: Eryurt ve Peksezer (2016: 93).

Yaşlı nüfus grubu içerisinde kurumsal bakım ihtiyacı olanlar ve olmayanlar olarak iki grup altında incelenebilir. Kurumsal bakım ihtiyacı olan bireylerde ihtiyacın farkında olanlar ve bunu talep etmeyenler, ihtiyacın farkında olmayanlar ya da mevcut hizmetlerden habersiz olanlar, ihtiyacın farkında olanlar ve mevcut hizmetlerden aktif olarak talep edenler ve halihazırda kurumsal bakım hizmeti alanlar olarak sınıflandırılabilir. Kurumsal bakım ihtiyacı olmayanlar ise bakım hizmeti talep edenler ve bakım hizmeti talep etmeyenler olarak iki grupta değerlendirilebilir (Eryurt ve Peksezer, 2016). Bağımlılık düzeyinin yüksek olması ve bakım verecek kişinin bulunmaması ya da bakım verecek kişinin uzun süreli bakım sağlayamayacak olması kurumsal bakım ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (Seyyar, 2013). Yaşlı bakım hizmetlerinde temel amaç, yaşlıya kendi ortamında hizmet sunmak olduğu gibi kurumsal bakım hizmetlerinde de temel amaç, yaşlıya kendi ortamına en yakın tasarımda kurumsal bakım merkezleri tasarlamak olmalıdır (Özmete ve Hussein, 2017). Yaşlı bireyleri

mümkün olduğu kadar kendi ortamlarından yaşamlarına devam etmelerini sağlamak, en son seçenek olarak kurumsal bakım hizmetlerinden faydalanmalarını sağlamak önemlidir.

Şekil 2: Yaşlı bakımı hizmetlerinin kapsamı

Kaynak: Özmete (2011).

Yaşlıların temel ve araç günlük yaşam aktivitelerindeki bağımlılık düzeyi bakım ihtiyacının belirlenmesindeki en önemli kriterlerden biridir (Özmete ve Hussein, 2017). Yaşlı bakım ihtiyacının belirlenmesi için Günlük Yaşam Aktivitelerini Değerlendirme, Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği, Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi, Lawton ve Brody Araç (Enstrümental) Günlük Yaşam Aktiviteleri Formu gibi çeşitli ölçekler kullanılmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde evde bakıma destek, evde sağlık ve evde bakım hizmetleri, gündüzlü bakım ve dayanışma hizmetleri, ev tipi toplum destekli (yaşlı yaşam evi, yaşlı apartmanları, yaşlı siteleri vb.) bakım hizmetleri, yatılı huzurevi, ihtisas huzurevi ve yaşlı bakım hizmetleri ile rehabilitasyon hizmetleri verilmektedir (Karakuş, 2018). Önümüzdeki yıllarda yaşlının evde bakım ve kurumsal bakım sektörünün en hızlı büyüyen sektörler arasında yer alması beklenmektedir (Birla, 2017: 75).

2. YAŞLI BAKIM EĞİTİMİ

Yaşlı bakım eğitimi konusunda ülkemizde bir kalite standardının olduğu söylenemez. Yaşlı bakım eğitimi örgün eğitim, açıköğretim ve sertifika programları olmak üzere çeşitli şekillerde verilmektedir. Eğitimler arasında eğitim kalitesi ve uygulama noktasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Türkiye’de yaşlı bakımı ile ilgili eğitimler üç başlık altında incelenebilir. Bunlardan birincisi lise programları, ikincisi ön lisans düzeyinde eğitim veren yaşlı bakımı programları ve üçüncüsü ise çeşitli üniversite, belediye ve eğitim kurumları tarafından açılan sertifika programlarıdır.

2.1. Lise Programları

Türkiye’de çeşitli meslek liselerinde verilen yaşlı bakımı eğitimi programı dört yıl olarak tasarlanmıştır. 9 ve 10. sınıflarda ortak dersler ile alan ortak dersleri, 11 ve 12. sınıflarda ise ortak dersler ile dala özel derslerin okutulmaktadır. Öğrenciler, alan eğitimine 10. sınıfta başlamakta ve bu sınıfın sonunda dal seçimi yaparak 11 ve 12. sınıfta dal eğitimine devam etmektedir. Ayrıca öğrenciler mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranış geliştirmelerini, okulda olmayan tesis, araç gereci tanıyarak gerçek üretim, hizmet ortamına ve iş hayatına uyumlarını sağlamak amacıyla staj yapmaktadır (MEB, 2017; MEB, 2020).

Yaşlı bakımı bölümü mezunlarının ek puanları ile yerleşebilecekleri ön lisans programları ise şu şekildedir; acil durum ve afet yönetimi, ameliyathane hizmetleri, çevre koruma ve kontrol, çevre sağlığı, dezenfeksiyon, sterilizasyon ve antisepsi teknikerliği, diyaliz, eczane hizmetleri, elektronörofizyoloji, engelli bakımı ve rehabilitasyon, evde hasta bakımı, fizyoterapi, ilk ve acil yardım, iş ve uğraşı terapisi, otopsi yardımcılığı, sağlık kurumları işletmeciliği, sağlık turizmi işletmeciliği, sosyal hizmetler, yaşlı bakımı, ameliyathane hizmetleri bölümleridir (YKS, 2020).

2.2. Ön lisans Eğitim Programları

Yaşlı bakımı alanında ilk ön lisans programı, “Yaşlı Hizmetleri Bakımı” adı ile 2005 yılında Sakarya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’nda 30 kişilik kontenjan ile açılmıştır. Daha sonra birçok üniversitede meslek yüksekokulu ve sağlık hizmetleri meslek yüksekokulları bünyesinde yeni bölümler açılmıştır. 2 yıllık eğitim alınan bu programlarda, teorik derslerin yanı sıra uygulama dersleri de bulunmakta ve mezun olabilmek için zorunlu olarak 30 günlük staj yapmaları gerekmektedir. Anadolu ve İstanbul Üniversitesi açıköğretim fakülteleri bünyesinde yer alan yaşlı bakımı programlarında herhangi bir uygulama ve staj bulunmamaktadır. Yaşlı bakım bölümünden mezun olanlar, kamu ya da özel huzurevlerinde, hastanelerde, yatılı ve gündüzlü bakım merkezlerinde ve evde bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışabilmektedir.

Yaşlı bakım teknikerlerinin görevleri, “Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş Ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmeliğinde” şu şekilde belirtilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2014):

- *Fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden bakım gereksinimlerini değerlendirir. Günlük yaşam aktivitelerinin korunmasını, sürdürülmesini ve en üst düzeyde kullanmasını destekler.*
- *Diyetisyen tarafından önerilen beslenme programına uygun olarak besler, kilo takibi yapar ve değişiklikleri sağlık ekibi üyeleri ile değerlendirir.*
- *Yaşam alanını kaza riski ve güvenlik yönünden değerlendirir, gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlar.*
- *Sağlık ekibi tarafından planlanan tıbbi bakımı takip eder, tıbbi bakımın uygulanmasına yönelik problem tespit etmesi halinde sağlık meslek mensubuna durumu iletir.*
- *Ağız ve diş bakımı gibi günlük kişisel bakıma yardımcı olur. Yatağa bağımlı olma, hastalık veya engellilik nedeniyle bağımlılık durumlarında kişisel bakım ve temizlik uygulamalarını yerine getirir.*
- *Sağlık hizmetlerine ulaşmasına yardımcı olur, gerektiğinde refakat eder.*
- *Bakım veren aile üyelerini destekler.*
- *İstismardan korur, aileyi ve gerekli durumlarda ilgili kurumları bu konuda bilgilendirir.*
- *Sosyal aktivitelere yönlendirir ve katılımını destekler.*

Yaşlı bakımı programlarından mezun olan öğrenciler, Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Beslenme ve Diyetetik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Gerontoloji, Hemşirelik, Sağlık Yönetimi, Sosyal Hizmet bölümlerine geçiş yapabilmektedir (DGS, 2020). Yaşlı bakım eğitimi veren üniversiteler ve kontenjanları Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1: Yaşlı Bakımı Programları ve Kontenjanları

Üniversite Adı	Bölüm	Kont.
1. Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
2. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	40
3. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	40
4. Akdeniz Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	65
5. Akdeniz Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	60
6. Aksaray Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
7. Amasya Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
8. Anadolu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	80
9. Anadolu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Açık) -2	1800
10. Ankara Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
11. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
12. Ardahan Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
13. Artvin Çoruh Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
14. Artvin Çoruh Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
15. Artvin Çoruh Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
16. Atatürk Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	75
17. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
18. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	60
19. Bartın Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	55
20. Bartın Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
21. Batman Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
22. Batman Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	60
23. Bayburt Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
24. Bayburt Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	60
25. Bezm-i Alem Vakıf Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2 (Burslu)	12
26. Bingöl Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
27. Bingöl Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
28. Bitlis Eren Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
29. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
30. Çankırı Karatekin Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	45
31. Çukurova Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
32. Düzce Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
33. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
34. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
35. Gazi Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
36. Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
37. Gaziantep Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	65
38. Gümüşhane Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	65
39. Gümüşhane Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	55

40. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	65
41. Iğdır Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
42. Iğdır Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
43. İstanbul Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Açık) -2	450
44. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Burslu)	5
45. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (%50 İndirimli)	30
46. İzmir Demokrasi Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
47. İzmir Ekonomi Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Burslu)	4
48. İzmir Ekonomi Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (%50 İndirimli)	17
49. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
50. Kafkas Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
51. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	40
52. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
53. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	60
54. Karabük Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
55. Karabük Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
56. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	55
57. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	45
58. Kastamonu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
59. Kastamonu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
60. Kırklareli Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
61. Kırklareli Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
62. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
63. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
64. Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
65. Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
66. Lokman Hekim Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2 (Burslu)	15
67. Lefke Avrupa Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Burslu)	10
68. Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	65
69. Mardin Artuklu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
70. Mardin Artuklu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
71. Mersin Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
72. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
73. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	40
74. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	55
75. Muş Alparslan Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	40
76. Muş Alparslan Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
77. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	55
78. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
79. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
80. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70

81. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	60
82. Ordu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
83. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	40
84. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
85. Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2 (İstanbul)	60
86. Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Ankara)	60
87. Sakarya Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	65
88. Sakarya Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	40
89. Selçuk Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
90. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
91. Süleyman Demirel Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
92. Süleyman Demirel Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
93. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	55
94. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
95. Trabzon Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
96. Uşak Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	60
97. Üsküdar Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Burslu)	8
98. Üsküdar Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (%50 İndirimli)	43
99. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
100. Yakın Doğu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (Burslu)	2
101. Yakın Doğu Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (%50 İndirimli)	1
102. Yalova Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	70
103. Yozgat Bozok Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	40
104. Yozgat Bozok Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	50
105. Yozgat Bozok Üniversitesi	Yaşlı Bakımı (İÖ)	50
106. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Yaşlı Bakımı -2	75
Toplam		7727

Kaynak: Yokatlas (2019)

2019 yılında Yaşlı bakımı ön lisans programlarının 63'ü devlet, 5'i vakıf üniversitesinde olmak üzere toplam 7727 kontenjanı bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesinde 1800 ve İstanbul üniversitesinde 450 olmak üzere açıköğretim fakültesi bünyesinde toplam 2250 kontenjan bulunmaktadır. Vakıf üniversiteleri bünyesinde çok fazla Yaşlı Bakımı programı olmadığı söylenebilir. Bazı üniversitelerde farklı meslek yüksekokullarında ve ikinci öğretim programlarıyla birlikte birden fazla bölüm olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Yaşlı Bakımı Kontenjan ve Öğretim Türleri

	Kontenjan	%
Birinci öğretim	4387	% 57
İkinci öğretim	1090	% 14
Açıköğretim	2250	% 29
	7727	% 100

Yaşlı bakımı programının kontenjanları açıldığı günden beri sürekli artış eğilimi göstermektedir. Mevcut kontenjanlar içerisinde birinci öğretim 4387 ile büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Açıköğretim fakültesi 2250 ile % 29 ve ikinci öğretim ise 1090 kontenjan ile % 14'lük yer oluşturmaktadır. 2019 Yükseköğretim Kurumları Sınav sonuçlarına göre bölüm doluluk oranları % 99'dur (Yokatlas, 2019).

2.3. Sertifika Programları

Yaşlı bakımı veya hasta ve yaşlı bakım kursu/sertifika programları isimli çeşitli eğitim programları ile de yaşlı bakımı eğitimi verilmektedir. Bu eğitimler üniversite, dernek, belediye ve çeşitli eğitim kurumları tarafından düzenlenmekte olup, 160-560 saatlik eğitimler şeklinde gerçekleştirilmektedir. Eğitimlerin sonunda sınav yapılmakta ve 100 üzerinden 45 ve üzeri alanlar başarılı olarak kabul edilmekte ve kendilerine Milli Eğitim Bakanlığı onaylı kurs bitirme belgesi verilmektedir. Eğitimler uzaktan (asen kron) ve yüz yüze olabilmektedir. Genellikle sertifika eğitimlerine başvuru için herhangi bir koşul bulunmamaktadır. Uzaktan olan eğitimlerin videoları ve sunumları eğitim web sayfasına yüklenmekte, katılımcılar eğitim süresi içerisinde istedikleri gün ve saatlerde sisteme giriş yaparak eğitim videolarını izleyebilmektedir. Ancak bu programlarda herhangi bir uygulama yapılmamaktadır. Eğitim süresi bittiğinde, belirlenen gün ve saatte katılımcılara sınav yapılmakta ve başarılı olan katılımcılara “Yaşlı Bakım” sertifikası verilmektedir (Merkezi Eğitim Kurumları, 2020; Sakarya Üniversitesi, 2020).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Demografik veriler Türkiye'nin yaşlanma süreci içerisine girdiğini göstermektedir. Tüm dünyada nüfuslar yaşlanmaktadır ve bu durum, bakıma ve desteğe ihtiyacı olan yaşlı sayısının önümüzdeki yıllarda artacağını göstermektedir. Türkiye'nin nüfusunun hızlı bir şekilde yaşlanması nedeniyle önümüzdeki yıllarda ciddi bakım sorunlarıyla karşı karşıya kalacağı tahmin edilmektedir. Gerek ihtiyacı karşılanabilecek kurumsal altyapının gerekse de nitelikli bakım elemanı ihtiyacının karşılanması noktasında hazırlık yapılması gerekmektedir.

Türkiye'de 65 ve daha büyük yaş grubunda ortalama her dört kişiden birinin uzun süreli bakıma ihtiyaç duyacağı düşünülmektedir. 2023 yılında uzun süreli bakım alacak olanların yaklaşık 2.1 milyon, 2050 yılında 4.8 milyon ve 2075 yılında 6.1 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir (Özmete ve Hussein, 2017). Aile, çalışma ve sosyal bakanlığının verilerine göre yatılı bakım talebiyle yaşlı bakım kuruluşlarına başvuran ve sıra bekleyen yaklaşık 8000 kişi bulunmaktadır (Karakuş, 2018). Yaşlı bakım ihtiyacının tespit edilmesi için net bilimsel verilerin olmaması gerçek anlamda ihtiyacın tespit edilmesini güçleştirmektedir. Ancak yaşlı nüfus oranının artmasına bağlı olarak bakım ihtiyacı duyacak birey sayısının da artması beklenmektedir.

Türkiye'nin yaşlı bakım konusunda fiziksel yapı, personel ve hizmete ilişkin standart ve kalite çalışmaları konusunda yeterli gelişmenin gösterdiğini söylenemez (Karakuş, 2018). Gerekli fiziksel mekanlarla birlikte nitelikli insan işgücünün yetiştirilmesi ve istihdamının eşgüdümlü olarak yapılması hizmet kalitesinin artmasını sağlayacaktır. İnsan kaynakları planlaması özellikle sağlık sektörü için büyük önem taşımaktadır. Doğru yapılmayan planlamalar, yetersizlik, verimsizlik ve eşgüdümsüzlük olarak sonuçlanmaktadır (Özgül, 2018: 130). Yaşlı nüfus oranının artış hızı dikkate alındığı zaman Türkiye önümüzdeki süreçte uzun süreli bakıma evde bakım (sağlık bakımı ve sosyal bakım) ve evde destek hizmetleri; sağlık hizmetleri, kurumsal yatılı bakım (huzurevi ve bakım ve rehabilitasyon merkezleri), palyatif bakım merkezleri ile hazır olmak için gerekli alt yapıyı ve eylemleri gerçekleştirilmelidir (Özmete ve Hussein, 2017).

Günümüzde yaşlı bakım bölümlerinden yaklaşık 35.000 mezunu olmasına rağmen gerek kamu gerekse de özel sektörde istihdam bu sayının çok altındadır. Ön lisans programlarından ilk mezunların verildiği 2006 yılından günümüze kadar kamuda istihdam edilen kişi sayısı yaklaşık 260'dır (Öztürk, 2019).

Bakım verecek nitelikli mezun sayısı olmasına rağmen mevzuat eksikliğinden kaynaklı olarak gerekli istihdamın sağlanmadığı söylenebilir.

Yaşlıların bakımı, kadın aile üyeleri ya da belli yaşın üzerinde tanıdıklar tarafından üstlenilirken; günümüzde kadınların iş hayatına aktif katılımı ve yaşlıların gereksinimlerinin değişmesi neticesinde profesyonel bakıcılara ihtiyaç duyulmuştur. Yaşlıların sadece yemek ve tuvalet gibi temel ihtiyaçlarının yanı sıra sağlık ve sosyal boyutlarını göz önüne alabilecek bir bakım ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yaşlıların bakımı konusunda yaşlı bireylerinin ihtiyaçları ve tercihleri göz önünde bulundurularak hizmetlerin planlanması gerekmektedir. Öncelikli olarak yaşam koşullarının iyileştirilmesi, mümkün ise kendi evinde veya aile üyelerinin yanında bakımın sağlanması veya en son aşamada kurum bakımı tercih edilmelidir. Evde bakım ile kişiler sosyal çevrelerinden uzaklaşmamış olmakta ve yakın çevresi ile dayanışma duygusu korunabilmektedir. Aynı zamanda maliyet açısından bakıldığında da evde bakım, kurum bakımına göre daha az maliyetli olmaktadır.

Ülkemizde yaşlı bakım eğitimi, liselerde, üniversitelerde ve belediye, üniversite, sivil toplum kuruluşu ve çeşitli eğitim kurumları tarafından sertifika programlarında verildiği görülmektedir. Üniversite eğitim programlarının birbirleri ile benzerlik göstermesine rağmen sertifika programlarında aynı şeyi söylemek pek mümkün değildir. İstihdam açısından üniversite mezunları yerine maliyet göz önünde bulundurularak sertifika sahibi kişilerin tercih edilmesi, önümüzdeki süreçte çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kalılabileceğini göstermektedir. Günümüzde yaşlı bakım konusunda en sık karşılaşılan sorunlardan biri ihmal ve istismardır. Yaşlı nüfus oranlarının artmaya devam edeceği göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun önümüzdeki süreçte bir risk unsuru olacağı tahmin edilmektedir. Yaşlı bakım eğitimi konusunda standartların belirlenmesi, bütünlüğün sağlanması ve gerekli mevzuat düzenlemeleri ile istihdam koşullarının belirlenmesi hizmet kalitesinin artmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Baldissera, T.A. (2019). Evolutionary Service Composition and Personalization Ecosystem for Elderly Care. Faculty of Science and Technology, Universidade Nova de Lisboa.
- Birla, B. (2017). Ageing Population: Need for Formal Care Workers. S. Irudaya Rajan & Gayathri Balagopal (Ed.). Elderly Care in India 69-76. Springer: Singapore
- Birinci, E. (2020). Y kuşağının yaşlı ve yaşlılık algısı. Ankara: Gazi kitapevi.
- Bookman, A. ve Deila, K. (2011). "Families and elder care in the twenty-first century", The Future of Children, 21 (2), 117-140.
- Ceylan, H. (2015). "Yaşlanan Türkiye’de Yaşlı Bakım Personeline Duyulan İhtiyaç Ve Yaşlı Bakım Programlarının Önemi", Elektronik Meslek Yüksekokulları Dergisi, Özel sayı. 61-68.
- Ceylan, H. (2016). Toplumsal yaşlanma ve yaşlılık sosyolojisi. H. Ceylan (Ed.), Yaşlılık Sosyolojisi içinde (ss.169-178). Ankara: Nobel.
- Dahl, H. M. (2017). Struggles In (Elderly) Care. Palgrave Macmillan: London.
- DGS (2020). Ön Lisans Mezuniyet Alanlarına Göre Dikey Geçiş Yapılabilecek Lisans Programları, <https://www.osym.gov.tr/TR,19358/2020-dgs-kilavuz-ve-basvuru-bilgileri.html>, (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2021).
- Eryurt, M.A. ve Peksezer, V.S. (2016). Türkiye’de Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Proaktif Yönü ve Mali Yükü Analizi Etüt Araştırması Kasım 2016. Tuğçe Demir (Ed.). Çizge Tanıtım ve Matbaacılık. Ankara.
- European Commission (2015). The 2015 Ageing report: Economic and budgetary projections for the 28 EU member states (2013-2060), 28 Ağustos 2016, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2020).
- European Parliamentary Research Service-EPRS (2014). Older people in Europe: EU policies and programmes, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2014/140811/LDM_BRI\(2014\)140811_RE_V1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2014/140811/LDM_BRI(2014)140811_RE_V1_EN.pdf) (Erişim Tarihi: 11 Kasım 2020).
- Gartner, I. (2018). Gartner's 2018 Hype Cycle for Emerging Technologies Identifies Three Key Trends That Organizations Must Track to Gain Competitive Advantage. <http://www.gartner.com/doc/2847417?refval=&pcp=mpe#a-1321928256> (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2020)
- ILO. (2007). ABC of women workers’ rights and gender equality. Geneva: International Labour Organization.
- ILO. (2016). Women at work: Trends 2016. Geneva: International Labour Office.

- Kalaycı, I. ve Özkul, M. (2017). “Geleneksel Kalabilsem Modern Olabilsem: Modernleşme Sürecinde Yaşlılık Deneyimleri”, *Vizyoner Dergisi*, 8(18), 90-110.
- Karakuş, B. (2018). *Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı Ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu*. Ertem Basım Yayın: Ankara.
- Kearney, A. T. (2013). *Understanding the Needs and Consequences of the Ageing Consumer*. The Consumer GoodsForum.
<https://www.atkearney.com/documents/10192/682603/Understanding+the+Needs+and+Consequences+of+the+Aging+Consumer.pdf/6c25ffa3-0999-4b5c-8ff1-afdca0744fdc> (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2020).
- Lök, N. (2015). “Türkiye’de yaşlı istismarı ve ihmali: Sistematik derleme”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7 (2), 149-156.
- Matcha, D. (1997). *The sociology of ageing: a social problems perspective*, Newyork: Allyn and Bacon Press.
- Merkezi Eğitim Kurumları (2020). *Hasta ve Yaşlı Bakım Kursu*, <https://www.kurssertifikasi.com/hasta-yasli-bakimi-kursu#sertifikasi>, (Erişim Tarihi: 12 Mart 2020).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Ve Anadolu Teknik Programı Hasta Ve Yaşlı Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020). *Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Ve Anadolu Teknik Programı Hasta Ve Yaşlı Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Ankara.
- Omran, A.R. (1971). *The Epidemiologic Transition: A Theory of the Epidemiology of Population Change*, *Milbank Memorial Fund Quarterly* 49(4): 509–38.
- Özgül, B. (2018). *Türkiye’de Önlisans Düzeyinde Sağlık Eğitimi Ve Geleceği*, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(21), 129-144.
- Özmete, E. (2011). *Yoksul Ailelerde Sosyal Dışlanmaya Karşı Güçlendirme Yaklaşımı. Sosyal Dışlanma ve Aile: Sosyal Hizmet Müdahalelerinde Güçlendirme Yaklaşımı* (Ed: Y. Özkan) Ankara: Maya Akademi Yayını.
- Özmete E, Hussein S. (2017). *Türkiye’de yaşlı bakım hizmetleri raporu: Avrupa’dan en iyi uygulama örnekleri ve Türkiye için bir model tasarımı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı*.
- Öztürk, A. (07 Eki 2019). “Bölüm Var Atama Yok!”, *İstiklal*.
- Pickard, S. (2010). “The ‘good carer’: Moral practices in late modernity”. *Sociology*, 44(3), 471–487.
- Saarnio, L., Boström, A.-M., Hedman, R., Gustavsson, P., & Öhlén, J. (2017). “Enabling at-homeness for residents living in a nursing home: Reflected experience of nursing home staff”. *Journal of Aging Studies*, 43, 40-45. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jaging.2017.10.001>
- Sağlık Bakanlığı (2014). *Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik*, 22 Mayıs 2014 Tarih ve 29007 Sayılı Resmî Gazete.
- Sakarya Üniversitesi (2020). *Hasta ve Yaşlı Bakımı Uzmanlık Sertifika Programı*, <https://sausem.sakarya.edu.tr/3/55/egitim/hasta-ve-yasli-bakimi-uzmanlik-sertifika-programi-uzaktan-egitim>, (Erişim Tarihi: 05 Mart 2020).
- Simonazzi, A. (2009). *Care regimes and national employment models*. *Cambridge Journal of Economics*, 33 (2), 211-232.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2016). *Yaşlı bakım hizmetleri*, 05 Ekim 2016 http://eyh.aile.gov.tr/uygulamalar/yasli-bakim-hizmetleri/yasli-bakim-hizmetleri_1, (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2020).
- Thakur, M., Blazer, D., & Steffens, D. (2013). *Clinical Manual of Geriatric Psychiatry* (Vol. 1). USA: American Psychiatric Publishing.
- TÜİK. (2021). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020, Haber Bülteni*.
- UN. (2001). *Department Of Economic And Social Affairs Population Division World Population Ageing: 1950-2050*. United Nations New York. ISBN 92-1-051092-5
- United Nations. (2005). *United nations department of economic and social affairs, population division. World Population Prospects*. New York: The 2004 Revision.
- World Bank (2017). *Demographic Change. Disparities, Divergences, And Drivers Global Monitoring Report 2015/2016*. 137-163
- WorldHealthOrganization. (2018). *World health statistics 2018*. http://www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/en/, (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2020).

A GENERAL EVALUATION OF ELDERLY CARE EDUCATION IN TURKEY

EXTENDED ABSTRACT

Today, as a result of the developments in the field of health, average life expectancy is increasing all over the world. When low birth rates are added to this situation, it causes the elderly population rates to increase more than ever in societies.

While the phenomenon of old age is not accepted as a problem, social aging is accepted as a problem (Ceylan, 2016: 170). The growth of the elderly population, which is an inevitable and widespread phenomenon worldwide, creates structural changes in society with its effects on economic growth, labor market, capital and consumption, health systems and social support and family structures. With the aging of societies, it is seen that many problems that interact with each other, especially health and economy, emerge. One of these problems is the care problem. As the average life expectancy increases, it is estimated that more people will need care. As a result of the demographic transformation, the decrease in the young population, the increase in the proportion of the elderly population and the transformation of the extended family structure into a nuclear family structure has led to the emergence of the elderly care problem. Current demographic trends show that people will live longer, while the aging process requires care services tailored to the needs and lifestyles of older people.

Personalized delivery of care services often involves a range of stakeholders, including relatives, friends, caregivers, professional charities, businesses and other support organizations. In turn, advances in collaborative networks for aged care suggest the integration of services from multiple providers and encourage collaboration as a way to deliver better personalized services (Baldissera, 2019). Older needs are different from younger people and must have compassion, patience and expertise to work with and care for older people. Conditions associated with the aging process, such as behavioral changes, illnesses and the effects of medications, can make the job of the care worker more difficult. The aging process varies according to gender. Long-term care, palliative care, dementia patient care require professional training. In the coming years, the home care and institutional care sector is expected to be among the fastest growing sectors (Birla, 2017: 74-75).

Although it differs by country, there is a relationship between dependency rates and long-term care needs. Active and healthy aging programs, preventive health services, lifelong education activities can be counted as factors that reduce the need for long-term care (European Commission, 2015: 145).

Today, almost all countries encourage the home care model in elderly care models in terms of both the economy and the quality of life of the elderly (Simonazzi, 2009). Policies to encourage home care services are developed to reduce the increasing burden of long-term care services (EPRS, 2014). Today, most of the elderly home care services are provided by informal sources consisting of family and close environment (Eryurt and Peksezer, 2016: 105).

It cannot be said that there is a quality standard in our country regarding elderly care education. Elderly care education is provided in a variety of ways, including formal education, open education and certificate programs. It is observed that there are differences between trainings in the quality of education and in the point of application. Trainings on elderly care in Turkey can be examined under three headings. The first of these are high school programs, the second is elderly care programs that provide education at the associate level, and the third is Certificate programs opened by various universities, municipalities and educational institutions.

Due to the rapid aging of Turkey's population, it is estimated that it will face serious care problems in the coming years. While the care of the elderly is undertaken by female family members or acquaintances over a certain age, professional carers are needed today as a result of women's active participation in business life and changes in the needs of the elderly. In the care of the elderly, services should be planned taking into account the needs and preferences of older people. Improving living conditions should be preferred as a priority, providing care in your own home or near family members if possible, or institution care at the last stage. With home care, people do not move away from their social environment and a sense of solidarity with their immediate environment can be maintained. At the same time, from a cost point of view, home care is less expensive than institution care.

In our country, elderly care education is given in high schools, universities and certificate programs by municipalities, universities, non-governmental organizations and various educational institutions. Although university education programs are similar to each other, it is unlikely to say the same in certificate programs. In terms of employment, choosing people who have a certificate, Taking into account cost, rather than university graduates, shows that various problems may be faced in the coming process.